ŢĂRILE ROMÂNE ȘI RĂZBOIUL CRIMEEI

(1853-1856)

Unul din proiectele politicii expansioniste ţariste avea ca obiectiv ocuparea Constantinopolului şi a strâmtorilor Bosfor şi Dardanele, pentru a avea acces la Mediterană. Planul a fost realizat etapă cu etapă. Tratatul de pace ruso-turc de la Kuciuk Kainargi (1774) prevedea dreptul de liberă circulaţie a navelor comerciale ruseşti în Marea Neagră şi Strâmtori, precum şi ocuparea unor cetăţi din Crimeea. Totodată, Rusia putea interveni în favoarea creştinilor ortodocşi din Imperiul Otoman. În 1833, Rusia obţinea mai mult, prin tratatul de la Unkiar Iskelessi: închiderea Strâmtorilor pentru toate navele de război străine, cu excepţia celor ruseşti.
Ţarul Nicolae al II-lea (1825-1855) sondează poziţia Angliei în privinţa omului bolnav (Turcia) în vederea unei împărţiri a teritoriului otoman. Anglia nu este receptivă. Franţa cere sultanului drepturi şi privilegii ale bisericii catolice pentru Locurile Sfinte (bisericile din Bethlehem şi Ierusalim).
Ambasadorul rus se împotriveşte invocând prioritatea bisericii ortodoxe stabilită prin tratatul din 1774. Ţarul Nicolae îşi extinde pretenţiile. Va proteja nu numai interesele şi drepturile bisericii ortodoxe de la Locurile Sfinte, ci ale tuturor supuşilor ortodocşi ai Imperiului Otoman, adică dreptul inacceptabil de a interveni în treburile interne ale Turciei. Drept urmare trimite pe Menşikov, ministrul Marinei, la Istanbul cu o impunătoare suită, pentru a solicita sultanului cereri categorice.

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ
Independența prin Cultură

În caz contrar va prezenta ultimatumul rusesc. Sprijinită de Marea Britanie şi Franţa, Turcia a refuzat. Cancelarul rus Nesselrode a afirmat că ţarul va ocupa Principatele Române drept garanţie, ca mijloc de presiune, până la satisfacerea pretenţiilor ruseşti. La 21 iunie 1853, oştile ruseşti au trecut Prutul, fără a declara război puterii suzerane, Turcia. Generalul Gorceakov pretinde că nu urmăreşte cuceriri sau anexări. La 3 iulie, ruşii au ajuns la Colentina şi au cerut ca miliţia Ţării Româneşti să fie inclusă în cadrul trupelor ruseşti. Turcii au cerut celor doi Domni (Barbu Ştirbei în Muntenia şi Grigore Alexandru Ghica în Moldova) să părăsească ţara şi aceştia se retrag la Viena. Generalul rus Andrei de Budberg este învestit ca administrator al Ţărilor Române. Turcii, sprijiniţi de englezi şi francezi, prezintă ruşilor un ultimatum pentru retragerea trupelor ruseşti. În urma refuzului, la 4 octombrie 1853, Turcia declară război Rusiei şi, astfel, începe Războiul Crimeei, între cele două părţi: Rusia şi aliaţii (Imperiul Otoman, Franţa, Marea Britanie şi Regatul Sardiniei), război purtat pe două continente: la Dunăre, la Marea Baltică, în Crimeea, în Transcaucazia. În prima etapă războiul a fost între Turcia şi Rusia. La 18 noiembrie 1853, amiralul rus Nahimov a atacat flota otomană care era la ancoră în portul Sinope şi a distrus-o, omorând vreo 4000 de mateloţi şi oşteni. Ca urmare, flotele unite ale Angliei şi Franţei au intrat în Marea Neagră la 4 ianuarie 1854.
În februarie s-a încheiat tratatul de alianţă anglo-franco-otoman. Anglofrancezii s-au înţeles să nu acţioneze în cadrul conflictului ruso-turc, decât după o înţelegere comună. Împăratul Napoleon al III-lea al Franţei a propus ţarului Nicolae I să-şi retragă trupele din Ţările Române. Intervenţia

rămasă fără rezultat, la 27 martie 1854, Anglia şi Franţa au declarat război Rusiei. În aprilie armata de debarcare francoengleză a fost trimisă la Varna, apoi, în 14 septembrie, debarcă pe coastele Crimeei 28.000 francezi, 26.000 englezi, 8.000 turci, iar după tratatul din 26 ianuarie 1855 dintre Franţa şi Sardinia, a sosit şi un corp de 15.000 de soldaţi piemontezi. În timp ce aliaţii erau concentraţi la Varna, austriecii au încheiat alianţa cu prusienii şi împreună au adresat ţarului un demers pentru retragerea trupelor ruse din Ţările Române. Ruşii au început retragerea după stăpânirea de peste un an (iunie 1853 – august/septembrie 1854), urmând ocupaţia austriacă (august 1854 – martie 1857). Alături de austriecii lui Johann von Coronini Cronberg se aflau şi trupele de ocupaţie otomane, conduse de generalul Omer paşa (comandantul otoman din septembrie 1848 din Dealul Spirii). Efectivele austriece se ridicau la 40.000 de oşteni, iar otomanii erau 80.000. În decembrie, majoritatea armatei turceşti s-a retras în urma înţelegerii franco-anglo-austriece.

Domnii Români refugiaţi la Viena au revenit în Principate. Napoleon al III-lea a ordonat redactarea unui memoriu de patru puncte, care, după informarea Angliei, Austriei şi Prusiei, urma să fie prezentat ţarului Rusiei (18 martie 1854). Importante erau cele referitoare la teritoriul României. Principatele trec sub protectoratul comun al Franţei, Angliei, Austriei, Prusiei, fiind administrate temporar de armatele austriece, cele 5 puteri au drept colectiv de supraveghere şi control a gurilor Dunării. Ţarul a primit memoriul, dar nu a răspuns. A urmat intensificarea operaţiunilor militare cu încrâncenatele lupte de la Alma (20 septembrie 1854), Balaclava (28 octombrie), podul Inkermann (5 octombrie) şi bombardarea Sevastopolului (după pregătirea de 16 zile: 1-16 octombrie). Cumplita toamnă şi iarnă 1854-1855 au provocat boli şi mortalitate în taberele aliaţilor.

Nici ţarul n-a scăpat. Nicolae I a murit suspect în februarie 1855. A urmat la tron, fiul său, Alexandru al II-lea. Francezii au intensificat presiunea asupra Sevastopolului. Asaltul asupra Marelui Redan şi asupra turnului de pe colina Malakov este respins cu mari pierderi ruseşti. După o nouă luptă pe râul Cernaia, urmează al doilea asalt şi francezii, cu sacrificii, ocupă colina Malakov, ceea ce duce la căderea Sevastopolului la 27 august 1855 (stil vechi). Combatanţii sunt extenuaţi, pierderile sunt îngrozitoare: 630.000 ruşi, 95.000 francezi, 22.000 englezi, 35.000 turci.

Lucrările Congresului de Pace de la Paris au loc între 13/25 februarie – 18/30 martie 1856.

Articolele referitoare la Principatele Române stipulează: 20, 21 – Sudul Basarabiei cedat Moldovei prin îndreptarea graniţelor; 22 – Principatele Române, sub suzeranitatea Porţii şi sub garanţia celor şapte Puteri; nimeni nu se amestecă în treburile interne; 23 – Libertatea cultului, legislaţiei, comerţului şi navigaţiei. Legile şi statutele vor fi revizuite. O comisie stabilită de cele şapte Puteri şi un comisar otoman vor cerceta la Bucureşti starea Principatelor şi vor propune viitoarea organizare; 24 – Sultanul va convoca în cele două provincii divane ad-hoc pentru a exprima dorinţa populaţiilor aspura organizării viitoare; 25 – Comisia va transmite rezultatul lucrărilor şi va organiza provinciile, conform unui hatişerif sultanal, sub garanţia colectivă a Puterilor; 26 – Principatele vor avea o putere armată naţională pentru securitatea interioară şi cea a graniţelor.

Se mai prevedea neutralitatea Mării Negre, instituirea unei comisii europene a cursului Dunării de la Isaccea până la Marea Neagră. Principatele Româneşti au suferit mari neajunsuri în timpul triplei ocupaţii ruso-austro-otomane. Brutalităţile şi jaful rusesc (cu toate că se precizase că aprovizionarea trupelor va fi asumată de tezaurul imperial), abuzurile otomane şi aroganţa austriacă au provocat o stare de tensiune şi conflicte între autohtoni şi ocupanţi. Au fost şi aspecte pozitive, benefice. Administraţia austriacă a introdus în Principate telegraful. La 10 martie 1855, a fost inau gurată linia telegrafică Bucureşti-Giurgiu. (Prin analogie, prima cale ferată, în 1869, a fost Bucureşti-Giurgiu). Congresul de Pace de la Paris a creat premisele ulterioarei uniuni ale Principatelor, realizându-se parţial visul etern al Românilor, Unirea.

VIOREL GH. SPETEANU

INDEPENDENTA ROMANA Independenta prin Cultura